

Załęski, Krzysztof

"Sztuka Królewska w kolorze : trzy albumy w języku polskim" : [recenzja]

Ars Regia 10/17, 315-317

2007 - 2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ście zasadniczo różniącym się od nich perspektywą poznawczą. Subiektywizm spojrzenia na przedmiot pracy, wyraźna nić przewodnia prowadząca przez labirynt faktów i mitów stanowią w tym wypadku zaletę a nie wadę ujęcia. Są zarazem wyzwaniem dla innych autorów, zaproszeniem do podjęcia dzieła – w inny jeszcze sposób.

Należy wyrazić jedynie nadzieję, że Norbert Wójtowicz myśli już o przygotowaniu nowego wydania swojego *Słownika*.

Tadeusz Cegielski

* Por. *Awantura o Dobrzycę* w dziale *Kronika* niniejszego numeru.

SZTUKA KRÓLEWSKA W KOLORZE. TRZY ALBUMY W JĘZYKU POLSKIM

Angel Millar, *Masoneria. Zarys dziejów*,

przełożyła Hanna Pawlikowska-Gannon,
ELIPSA Sp. z o.o., Warszawa 2006, ss. 256.

Jeremy Harwood, *Sekretna historia masonerii*,

przełożyła Barbara Gutowska-Nowak,
Wydawnictwo MUZA SA, Warszawa 2007, ss. 96.

W. Kirk MacNulty, *Wolnomularstwo.*

Sekrety i symbole masonów, ich historia i znaczenie,

przełożyła Bożena Mierzejewska,
Wydawnictwo ARKADY, Warszawa 2007, ss. 320.

Dziejom wolnomularstwa, które posługuje się symbolem i alegorią dla wyrażenia swoich idei w polskojęzycznej literaturze poświęcono już wiele książek i artykułów, pisanych z różnych, często przeciwstawnych pozycji. Niemal wszystkie posiadały istotną wadę. Brakowało w nich materiałów ilustracyjnych lub ich wybór był bardzo ograniczony. Dopiero na przełomie lat 2006-

-2007 pojawiły się na rynku księgarskim trzy bogato ilustrowane albumy, poświęcone wolnomularstwu. Ich wspólną cechą jest wysoki poziom edytorski i to, że żaden nie został drukowany w Polsce, mimo iż wydawcami na mocy uzyskanej licencji były krajowe oficyny.

Najwcześniej, bo w 2006 roku ukazała się wydana przez Sp. z o.o. ELIPSA *Masoneria. Zarys dziejów* (tytuł oryginału *Freemasonry. A History*) autorstwa Angel Miller, drukowana w Chinach. Przekładu z angielskiego dokonała Hanna Pawlikowska-Gannon, a tekst konsultował prof. Tadeusz Cegielski. Spis treści obejmuje *Wprowadzenie* i dziesięć rozdziałów: 1. *Legenda sztuki Królewskiej*, 2. *Wymiana sekretów*, 3. *Wolnomularstwo i różokrzyżowcy*, 4. *Trzy stopnie*, 5. *Szkicowanie fundamentów*, 6. *Sztuka Królewska*, 7. *Złote Runo*, 8. *Ustanowienie wyższych stopni*, 9. *Przysięgając posłuszeństwo*, 10. *Ostatnie rytury*. Jest także *Aneks: Kobiety i wolnomularstwo, Słowniczek terminów, Przypisy, Bibliografia, Indeks* oraz *Podziękowania*.

W 2007 roku wyszła nakładem MUZA SA, ale drukowana w Singapurze, książka Jeremy Harwood'a – w przekładzie Barbary Gutowskiej-Nowak – *Sekretna historia masonerii. Ilustrowane dzieje wolnomularstwa od początków w starożytności po współczesność – 1000 lat rytuałów i obrzędów, znaków i symboli* (tytuł oryginału *The Secret History of Freemasonry*). Dzieli się na cztery części: 1. *Czym jest masoneria: Idee i ideały, Pochodzenie i alegorie*; 2. *Legenda i historia: Templariusze, Legenda i rytuał, Legenda o Hiramie, Legendy klasyczne, Renesans, Nauka i alchemia, Epoka oświecenia, Rytuał masoniński, Z przeszłości ku teraźniejszości*; 3. *Architektura masonińska: Architektura, Świątynia Salomona, Wpływy egipskie, Architektura klasyczna, Budynki masonińskie, Wnętrze loży, Ogrody*; 4. *Znaki i symbole: Narzędzia, Symboliczna Świątynia, Wielka piramida, Kolumny Salomona, Wszystkowidzące Oko, Słońce i Gwiazda Gorejąca, Księżyc, Globusy, Mozaikowa posadzka, Schody i drabiny, Trumna i czaszka, Miecze i sztylety, Kształty geometryczne, Symboliczne miasta, Księga, pszczoły i ul, Życie, czas i sprawiedliwość, Pszenica i inne rośliny, Klejnoty, Pentagram, Fartuszek, Ilustratywne objaśnienia stopni*. Zawiera też: *Słownik, Indeks i Bibliografię*.

Tego samego roku Wydawnictwo ARKADY wypuściło album autorstwa W. Kirk MacNulty – *Wolnomularstwo. Sekrety i symbole masonów, ich historia i znaczenie* (tytuł oryginału *Freemasonry. Symbols, Secrets, Significance*). Konsultację i redakcję naukową edycji polskiej zawdzięczamy Tadeuszowi Cegielskiemu. Przekładu dokonała Bożena Mierzejewska. Książkę drukowano w Singapurze. Jest ona najlepiej udokumentowana, i jako jedyna podaje źródła ilustracji. Zawiera *Wprowadzenie* i siedem rozdziałów: 1. *Złamana kolumna / Początki wolnomularstwa*, 2. *Odbudowa Świątyni / Historia wolnomularstwa*, 3. *Formowanie wolnomularza / Stopnie wtajemniczenia*, 4. *Ścieżka wolnomularza /*

Wyższe stopnie, 5. *Wolność, Równość, Braterstwo / Wolnomularstwo w społeczeństwie*, 6. „*Novus Ordo Seclorum*” / *Masońskie zagadki i sekrety*, 7. *Bracia w fartuszkach / Wybitni wolnomularze*. Znajdują się tam także: *Adresy organizacji wolnomularskich, Muzea i biblioteki wolnomularskie, Literatura, Inne użyteczne źródła, Spis ilustracji, Podziękowania*, a także *Indeks*.

Przedstawiony w omawianych albumach materiał ikonograficzny od starożytności po czasy współczesne nie ogranicza się do kręgu europejskiego i ilustruje wszystkie wymienione w spisach ich zawartości zagadnienia. Niestety, z jednym wyjątkiem (MacNulty), nie znajdziemy w nich jakichkolwiek wzmianek o wolnomularstwie polskim, nie mówiąc już o braku ilustracji dotyczących polskich masoników. Wyjaśnienie tego stanu rzeczy jest proste. Książki naszych historyków wolnomularstwa nie były tłumaczone na języki obce, nie licząc przekładu tekstu Walentego Wilkoszewskiego, zamieszczonego w *Encyklopädie der Freimaurerei* w 1828 roku. Nie ma także poświęconych wolnomularstwu polskiemu albumów z barwnymi ilustracjami. Zjawisko to nie nowe. Ksiądz Stanisław Załęski we wstępie do pierwszego wydania książki *O masonii w Polsce od roku 1742 do 1822*, Kraków 1889, pisze:

Mam jeszcze pod ręką dwa tomy in folio orderów, pieczęci i godła Wielkiego Wschodu prawie wszystkich łóż polskich, które zebrał starannie i przekopował śp. Skimborowicz, ale ogłoszenie ich zbyt kosztowne, obchodzić by mogło tylko nielicznych u nas miłośników archeologii, dlatego zaniechać je musiałem.

Sytuacja do tej pory nie uległa zmianie, a wydawnictwa bojąc się kosztów, stronią od wydania pozycji bogato ilustrowanych. Tymczasem z owych dwóch tomów wspomnianych przez księdza Załęskiego zachował się tylko jeden. Na szczęście pojawiły się perspektywy wydania *fac-simile* tej zapomnianej już pracy Hipolita Skimborowicza.

Krzysztof Załęski

Wzrost cewnicy francuskiej, będący restą kupieckiej w Nankanie (Wzrost, być może również ozdoby lokalnej, loty wolnomularskiej). Sys. A. M. 1741. Projektantem budowy był Carl Wilhelm Lagerhaus, zlecony dla rządu Pruski, a następnie Królestwa Pruskiego w Berlinie.